

Lapsen oikeudet erossa- alustus

Asiantuntija Päivi Hietanen
paivi.hietanen@etkl.fi

Ensi- ja turvakotien liitto

KUN KOTI EI TUNNU KODILTA

ENSI- JA
TURVAKOTIEN
LIITTO

80
VUOTTA

Ensi- ja turvakotien liitto on toiminut 80 vuotta turvallisten ihmissuhteiden puolesta.

Jäsenyhdistyksemme eri puolella Suomea auttavat kun *vauvaperheen arki on solmussa, lähisuhdeväkivalta uhkaa tai vanhemmat eroavat yhdessä* ammattilaisten, vapaaehtoisten ja vertaistoimijoiden sekä kokemustoimijoiden kanssa.

Jokaisella on oikeus turvalliseen kotiin.

Vinkit oman erotyön tueksi

APUA EROON

Tapahtumakalenteri

ETKL

FI

Haku

Eron vaiheet

Lapsi ja ero

Erilaiset erotilanteet

Palvelut

Tule mukaan

Lahjoita

Hae apua

Nopea poistuminen

Apua eroon

Tietoa ja tukea eroamisen käytäntöihin, erosta toipumiseen sekä eron jälkeiseen vanhemmuuteen ja lasten huomioimiseen.

Keskustele chatissa

Tietoa, testejä, tapahtumat, blogeja, apua eroon chat, lasten ja nuorten chat, kysymykset ruotsiksi...

Palaute ja ehdotukset: apuaeroon@etkl.fi

*Jokainen
on turvassa*

Vanhempana eron jälkeen-verkkokurssi

Maksuton, anonyymi, ei vaadi rekisteröitymistä

- Tietoa ja tukea eronneille ja eroa pohtiville vanhemmille.
- Sisältää pohdintatehtäviä ja harjoituksia, videoita
- Vanhemmuus eron jälkeen-testi sekä Lapsen oikeudet erossa-testi
- Mahdollisuus vertaistukeen vanhempien tarinoiden ja videoiden kautta.

Kurssin osiot:

- Erosta eteenpäin! Askel kerrallaan
- Vanhemmuus jatkuu!
- Vuorovaikutuksella on väliä.
- Huomioi lapsi! Tunteet ja tuki.
- Minä selviän! Voimavaroja ja toivoa

*Kurssin suorittaminen
oli hyödyllistä 91%.*

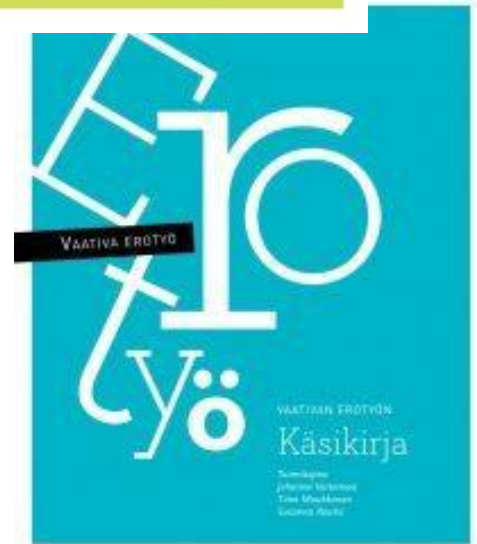
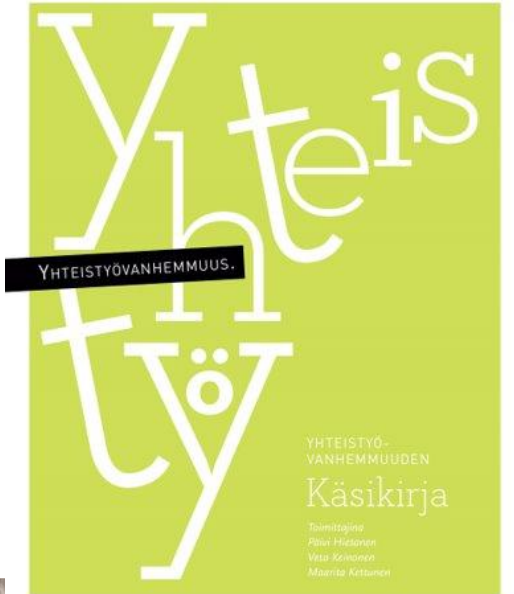
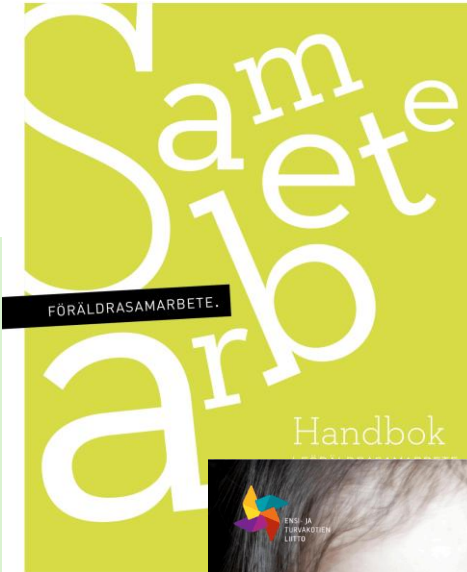
*Kurssi auttoi minua
miettimään omia
toimintatapoja 84%*

Kurssi löytyy sivustolta apuaeroon.fi

**JULKAISUT OVAT LUETTAVISSA MAKSUTTA
VERKOSSA - HAE KIRJAN NIMELLÄ**
**Samarbete handbok, Yhteistyövanhemmuuden
käsikirja, Vaativan erotyön käsikirja**

**KÄSIKIRJAT VOIT TILATA
20 EUROA + TOIMITUSKULU**

*Jokainen
on turvassa*

Lapsen etu toteutuu kun hänen oikeutensa toteutuvat.

Oikeustieteen professori, lapsen oikeuksien asiantuntija Suvianna Hakalehto,
Lapsityön työkokous ETKL 2023

Päätöksiä ja ratkaisuja tehtäessä

... tulee ottaa huomioon kaikki asiaan vaikuttavat lapsen oikeudet, kuten

- oikeus vanhempiinsa ja merkityksellisiin ihmissuhteisiin
- oikeus turvalliseen kasvuun ja kehitykseen (suojaaminen väkivallalta, kaltoinkohtelulta, lapsen hyvät elinolosuhteet, yksilölliset tarpeet ja toiveet, hyvä hoito ja kasvatus, virikkeellinen kasvuympäristö, saa ymmärrystä, turvaa, hellyyttä, itsenäistymisen ja vastuullisen aikuisuus
- oikeus osallisuuteen (mielipide, toiveet, näkemykset huomioitava, keskusteltava ja kerrottava)

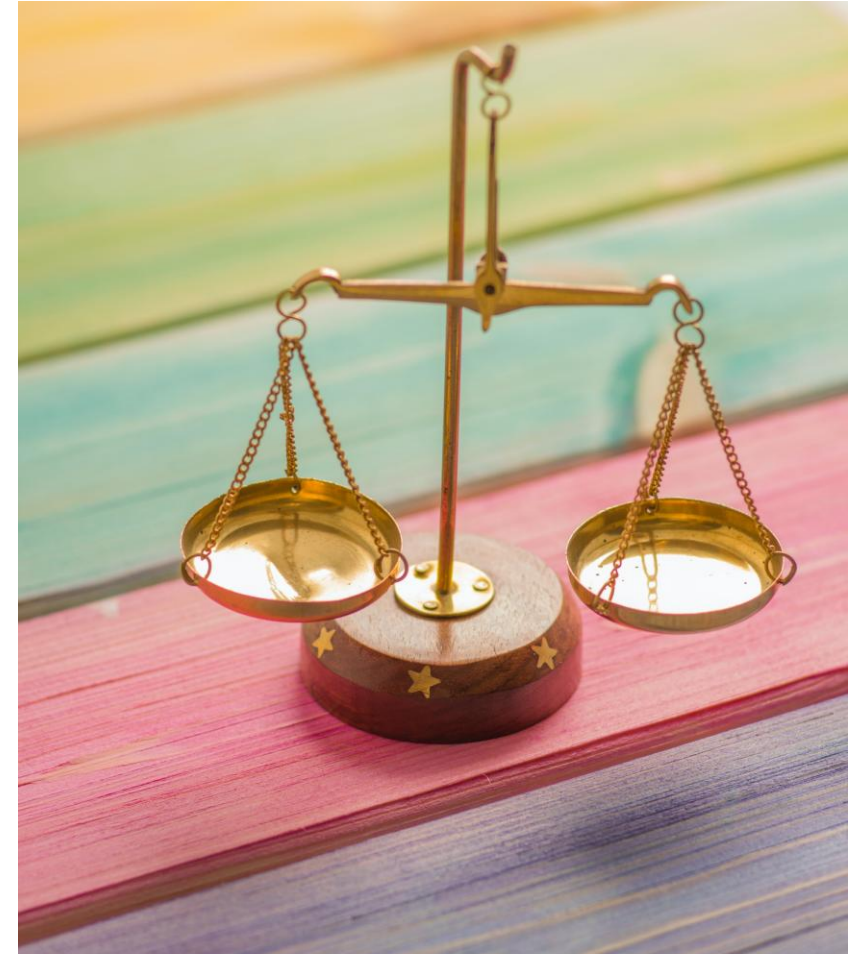
Saara Ylisaukko-Oja 2025 luento Lapsityöntyökokous; Lapsenhuoltolaki 1§, 2§, 4§

Oikeusperustainen lapsen etu

Lapsen etu toteutuu kun hänen **perus- ja ihmisoikeudet** toteutuvat.

- > sisällöllinen tavoite: **ensisijainen tavoite** lasta koskevassa päätöksenteossa
- > tulkintaa ohjaava periaate: **valitaan ratkaisu**, joka parhaiten toteuttaa lapsen etua
- > menettelysääntö: **kuvataan / kerrotaan**, miten lapsen etu on punnittu ja lopputulokseen päädytty

*Jokainen
on turvassa*

Aaltonen (2020): Lapsioikeus ja lapsen oikeus tuomioistuimessa-lapsen huolto, tapaamisoikeus ja elatus

Lapsen toivomukset ja mielipide huolto- ja tapaamisasioita ratkaistaessa

- Lasta on kohdeltava yksilöllisesti, sillä lapsi on itsenäinen asiansa subjekti, jolla on omat tarpeet ja toiveet.
  - *Lapsen mielipide ja millainen painoarvo asiaa ratkaistaessa sillä on ovat erillisiä asioita.*
  - Lapsen iän ja kehitystason mukaan huomioitava: ikävaihe (*vauva, leikki-ikä, kouluikä, murrosikä, itsenäistymisikä*), sekä lapsen tiedot, kokemukset, ympäristö, sosiaaliset ja kulttuuriset odotukset sekä käytettävissä oleva tuki
- ➔ vaikuttavat lapsen valmiuteen ilmaista näkemyksiään ja mielipiteitään

Lapsen etu voi olla eri asia kuin lapsen ilmaisema tahto

*Lapsioikeuden dosentti, lapsen oikeuksien asiantuntija
Virve Toivonen Kapene päivät 2025, luento*

Aaltonen (2020): Lapsioikeus ja lapsen oikeus tuomioistuimessa-lapsen huolto, tapaamisoikeus ja elatus

Oikeudet edellyttävät osallisuutta

Osallisuus on **kokemus kuulumisesta** joukkoon sekä kokemus siitä, että on **mahdollisuuksia vaikuttaa** itselleen merkityksellisiin asioihin. Kokemus liittyy sekä **palveluihin, omaan arkeen että yhteiskunnallisiin kysymyksiin.**

Koska osallisuus voidaan määritellä monin tavoin, tulee se määritellä kulloinkin **kyseessä olevassa kontekstissa.**

Stenvall, E. 2020. Osallisuutta ja osallistumista Osa 1: Osallisuuden lähtökohdat kansallisessa lapsistrategiassa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Ei pitääkö- vaan miten se tehdään

Osallisuuden tärkeys: vain osallistumalla voi vaikuttaa ja vaatia muiden oikeuksien toteutumista.

Mahdollisuus henkilökohtaiseen osallistumiseen on paras tae siitä, että yksilö ymmärtää, mitä hänelle tapahtuu ja miksi.

Lapset itse arvostavat osallisuutta, eivät päätöksentekoa.

Luento Virve Toivonen Kapene päivät 2025; Smart & Neale 2000, Tapp & Henaghan 2000, Neale 2002, Smith & Taylor & Tapp 2003, Nathanson & Saywitz 2003

Lapsenhuoltolaki 4 §

Ennen kuin huoltaja tekee päätöksen lapsen henkilökohtaisessa asiassa, hänen tulee **keskustella asiasta lapsen kanssa**, jos se *lapsen ikään ja kehitystasoon sekä asian laatuun nähden* on mahdollista.

Päätöstä tehdessään hänen **on otettava huomioon lapsen mielipide ja toivomukset**.

Huoltajan on **kerrottava lapselle lasta koskevista päätöksistä ja muista lapsen elämään vaikuttavista asioista** lapsen ikään ja kehitystasoon nähden sopivalla tavalla.

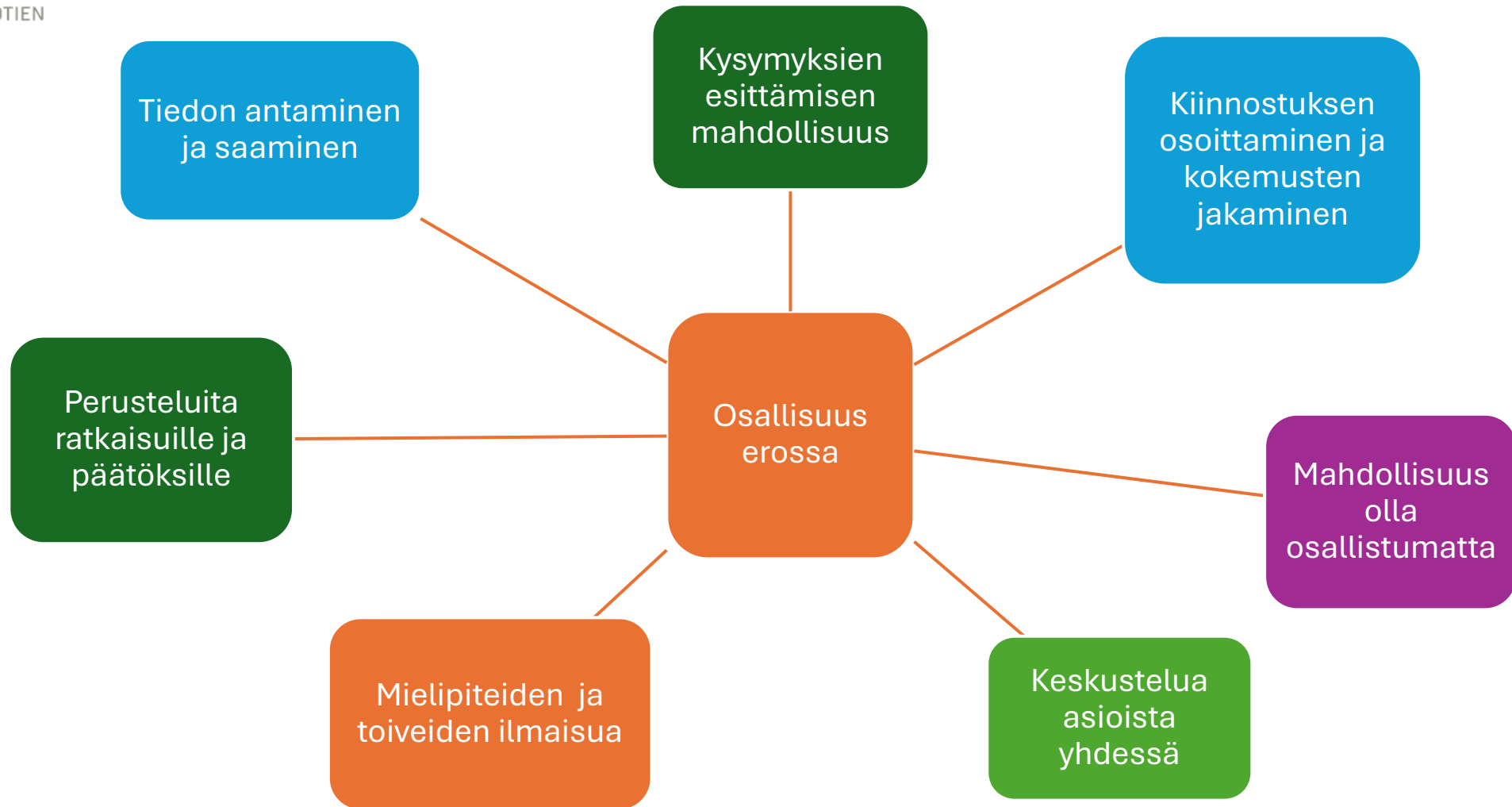
Osallisuuden esteet lapsen näkökulmasta – estävät myös oikeuksien toteutumista

- ❖ Ikäraajat
- ❖ tiedon puute
- ❖ aikuisten ennakkoluulot
- ❖ aikuisten kuuntelutaitojen puute
- ❖ muodolliset menettelyt
- ❖ tiukat aikataulut

Virve Toivonen Kapene-päivät 2025; Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:27. Lasten ja nuorten osallistuminen päätöksentekoon Suomessa.

Lapsen osallisuus ja oikeuksien turvaaminen erossa

- Ensisijaisesti **vanhempien / huoltajien velvollisuus** edistää ja turvata toteutuminen.
- Ammattilaisen tehtävä **auttaa vanhempia** tässä tehtävässä sekä varmistaa, että oikeudet toteutuvat.
- Lapsen riittävä **informointi eli tiedon saaminen oikeuksistaan**, mihin voi tai ei voi vaikuttaa ja mahdollisuus kysyä ja tietoa päätöksenteko prosessista.
- Lapselle on oltava **mahdollisuus mielipiteen, näkemysten, kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen** hänelle tyypillisellä, ikätasoisella ja lapselle ymmärrettävällä tavalla.
- Lapsen **näkemysten huomiointi päätöksenteossa tai perustelu**, miksi sitä ei ole huomioitu, miten mielipide vaikutti tai ei vaikuttanut.

LAPSEN OIKEUDET EROSSA

Lapsen oikeuksien sopimukseen
kansalliseen lainsäädäntöön,
Lapsenhuoltolakiin

Turva ja hoiva: kasvatusvastuu on molempien vanhempien, turvataan arjen rutiinit ja turvalliset kodin siirtymät

Yksilöllisyys: oikeus omiin ainutkertaisiin tunteisiin ja kokemukseen ja tarpeisiin ja tukeen, erilaiset tavat reagoida ja sopeutua ja olla oma itsensä

Vähäiset muutokset: mikä säilyy ennallaan, mikä muutos voi odottaa, miten muutokseen valmistaudutaan ja seurataan

Tulla rakastetuksi: läheisyys ja tunne omasta merkityksestä vanhemmille, hyväksytyksi tuleminen ja lupa olla rakastettu ja rakastaa vanhempia.

Vastuu: yksinpärjääminen, vanhemman vastuut ja vuorovaikutus keskenään, lapsesta pidetään huolta

Oikeus puhua: yhteinen erotarina, mitä erossa tapahtuu, miten ero vaikuttaa lapsen elämään

Mielipiteen ilmaisu: ei päätösvastuuta, voi vaikuttaa ratkaisuihin, kuulluksi tuleminen

Suhde läheisiin: vanhempien tuettava suhteiden ylläpitämistä ja autettava lasta suhteiden säilymisessä

Suhde vanhempiin: molempien vanhempien tehtävä tukea vanhemman ja lapsen suhdetta ja pyrkiä sovinnolliseen ja riittävän hyvään yhteistoimintaan lapsen asioissa, lapselle ei moitita toista

Tunteiden ilmaisu: lapsen tunteiden kokemus ja tunteet erillisiä vanhemman kokemuksesta, annettava tilaa ilmaista myös tunteita ja ymmärrettävä niitä, tunteiden sanoittamisen tuki

Vanhempien kanssa työskentely

Tiedon antaminen oikeuksista

Vanhemman velvollisuuksista turvallisuudesta, lapsen huomioimisesta

Mistä lapsi saa tai ei voi päättää – vanhempien vastuu

Lapsi keskiössä

Autetaan pitämään lapsi mielessä ja keskiössä

Vanhemmat valmistelevat lasta tapaamisiin / ryhmään

Vanhemmalta lapselle lupa osallistua ja puhua

Lapsen antaman tiedon ja toiveiden välittäminen vanhemmille

(lapsi itse / työntekijän tuella)

Tuetaan vanhempia sopimaan ja keskustelemaan lapsen asioista keskenään tai tuen kautta

Vanhemmuuden tukeminen

Tuetaan tunteiden käsittelyssä

Vanhempien vanhemmuuden arvostaminen ja erilaisten tapojen hyväksyminen (hoiva, rakkauden osoittaminen)

Huomataan ja sanoitetaan hyvä ja toimiva vanhemman ajattelussa/ toiminnassa suhteessa lapseen / toiseen vanhempaan

Lasten kanssa työskentely

Tiedon antaminen oikeuksista, turvasta, tunteista, erosta

Mistä lapsi saa tai ei saa päättää

Lapsiystävällinen kirjaaminen

Tutustu lapseen ja jaa itsestäsi

Puhutaan mustakin: ystävät, koti, harrastukset, kuulumiset

Mitä lapsi jo tietää erosta ja mitä hänelle on puhuttu

Lapsi voi tutustua työntekijään ja työntekijä tulee tutuksi

Työskentely on lapsen mukaista ja huomioi lapsen toiveet

Pitää sisällään rutiineja ja leikkiä / peljä / musiikkia...

Voi herättää tunteita

Auta lasta ilmaisemaan ajatuksia, kokemusta, tunteita

Vireystilan huomioiva,

Ei pakottavaa vaan sallivaa

Kohtaaminen

Lapsiystävällinen tila ja työskentely

Lapsi kohdataan yksilöllisesti ja arvostaen,

Lapsi saa osallistua itselleen hyvällä tavalla

Lapsen omien vahvuuksien tukeminen

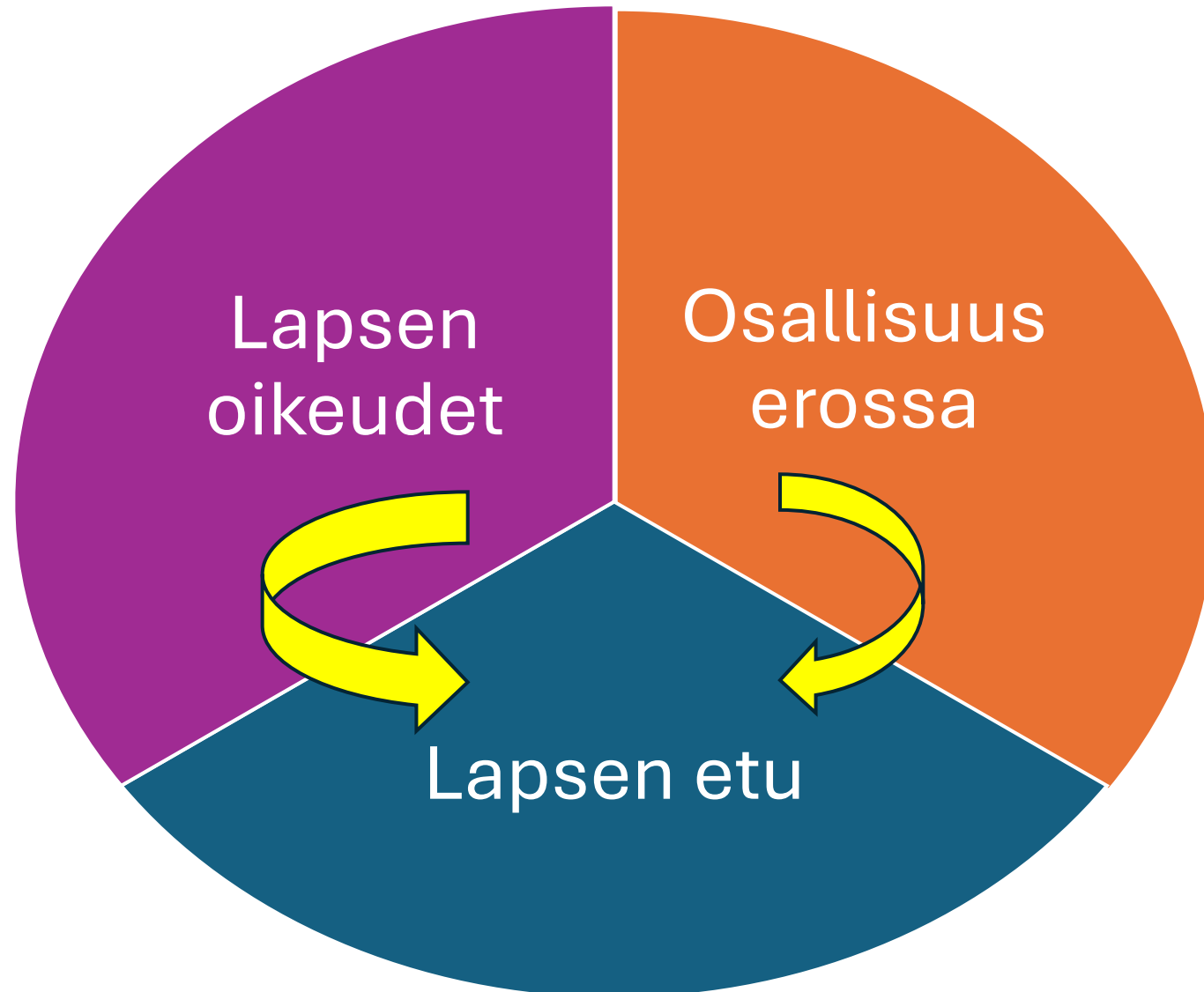
Lapsen kehu ja kiitos

Pysyvät työntekijä / tiedon siirtyminen

Lopuksi...

Lapsen etu toteutuu kun lapsen oikeudet ja osallisuus toteutuvat erossa ja eron jälkeen.

Kiitos!

